

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1

TÜRK ANAYASA HUKUKUNUN BİLGİ KAYNAKLARI

I. Mevzuat (Anayasalar, Kanunlar, Kanun Hükmünde Kararnameler, vs.).....	3
A. Resmî Kaynaklar.....	3
B. Özel Kaynaklar	3
II. Yargı Kararları	5
A. Anayasa Mahkemesi Kararları.....	5
B. Diğer Yüksek Mahkeme Kararları	5
III. Bilimsel Eserler.....	6
A. Genel Eserler	6
B. Monografiler	7
C. Makaleler: Dergiler (Sürelî Yayınlar)	7
D. İnternet Kaynakları	8

Bölüm 2

OSMANLI ANAYASAL GELİŞMELERİ

I. Sened-i İttifak (1808).....	9
II. Tanzimat Fermanı (1839).....	11
III. İslahat Fermanı (1856).....	13
IV. Kanun-u Esasî: Birinci Meşrutiyet (1876)	14
A. Temel İlkeler.....	15
B. Temel Hak ve Hürriyetler	16
C. Devletin Temel Organları.....	16
1. Yasama Organı: Meclis-i Umumî.....	16
2. Yürütme Organı: Padişah ve Heyet-i Vükela	18
3. Yargı Organı.....	18
V. 1909 Kanun-u Esasî Değişiklikleri (İkinci Meşrutiyet).....	19
- Osmanlı Anayasal Gelişmeleri Hakkında Genel Bir Değerlendirme.....	21

Bölüm 3

CUMHURİYET DÖNEMİ ANAYASAL GELİŞMELERİ

I. 1921 Anayasası.....	23
II. 1924 Anayasası	27
III. 1961 Anayasası	35
A. Olaylar	35
B. 1961 Anayasasının Hükümleri	37
C. 1961 Anayasasının Uygulanması	40
12 Mart Muhtırası.....	40
1971-1973 Anayasa Değişiklikleri	41
IV. 1982 Anayasasının Hazırlanması	42
1961 ve 1982 Anayasalarının Hazırlanışları Bakımından Karşılaştırılması.....	44
1982 Anayasasının Başlıca Özellikleri	45

Bölüm 4

TEMEL İLKELER

I. Cumhuriyetçilik İlkesi	48
A. Dar Anlamda Tanım: Cumhuriyet Monarşinin Tersidir	48
B. Geniş Anlamda Tanım: “Cumhuriyet=Demokrasi”	49
II. Üniter Devlet İlkesi	50
A. Genel Olarak Üniter Devlet Kavramı.....	50
B. Türkiye Devletinin Üniter Niteliği	51
1. Ülkenin Bölünmez Bütünlüğü	52
2. Milletın Bölünmez Bütünlüğü	52
III. İnsan Haklarına Saygılı Devlet İlkesi.....	54
IV. Atatürk Milliyetçiliğine Bağlı Devlet	55
A. Millet Kavramı.....	55
1. Objektif Millet Anlayışı	56
2. Sübjektif Millet Anlayışı	57
B. Atatürk’ün Milliyetçilik Anlayışı Nedir?	58
1. Atatürk’ün Yazılarında.....	58
2. Anayasada	59
V. Demokratik Devlet İlkesi	60
A. Demokrasi Nedir?.....	60
1. Normatif Demokrasi Teorisi.....	62
2. Ampirik Demokrasi Teorisi.....	62
B. 1982 Anayasasına Göre Demokratik Devlet	63
VI. Lâik Devlet ilkesi.....	64
A. Din Hürriyeti.....	65
1. İnanç Hürriyeti	65
2. İbadet Hürrieti	65
B. Din ve Devlet İşlerinin Ayrılığı.....	67
1. Devletin Resmî Bir Dini Olmamalıdır.....	67
2. Devlet Bütün Dinler Karşısında Tarafsız Olmalıdır	68
3. Devlet Bütün Din Mensuplarına Eşit Davranmalıdır.....	70
4. Din Kurumları ile Devlet Kurumları Birbirinden Ayrı Olmalıdır.....	70
5. Hukuk Kuralları Din Kurallarına Uymak Zorunda Olmamalıdır.....	70
C. Laikliğin Korunması	71
VII. Sosyal Devlet İlkesi.....	73
A. Genel Olarak Sosyal Devlet Anlayışı.....	73
B. Sosyal Devleti Gerçekleştirmeye Yönelik Tedbirler	75
1. Herkese İnsan Onuruna Yaraşan Asgarî Bir Yaşam Düzeyi Sağlamaya	
Yönelik Tedbirler: Sosyal Haklar.....	75
2. Gelir ve Servet Farklılıklarının Azaltılmasına Yönelik Tedbirler	78
VIII. Hukuk Devleti	82
A. Hukuk Devletinin Genel Gerekleri	83
1. Yasama Organı Hukuka Bağlı Olmalıdır.....	83
2. Yürütme Organı Hukuka Bağlı Olmalıdır	83
3. Yargı Organı Hukuka Bağlı Olmalıdır	84
B. Hukuk Devletinin Özel Gerekleri.....	84
1. İdarenin Bütün Eylem ve İşlemleri Yargı Denetimine Tâbi Olmalıdır.....	84
2. Hakimler Bağımsız ve Teminatlı Olmalıdır	86
3. İdarenin Faaliyetleri Önceden Bilinebilir Olmalıdır.....	86
4. Hukukî Güvenlik İlkesi ve Geçmişe Etki Yasası	86
5. İdarenin Malî Sorumluluğu Mevcut Olmalıdır	87
IX. Toplumun Huzuru, Millî Dayanışma ve Adalet İlkeleri	88

X. Başlangıçta Belirtilen Temel İlkeler	89
Başlangıç ve Başlangıcın Hukukî Değeri	89
Başlangıçta Belirtilen İlkeler	89
Başlangıçta Belirtilen İlkeler Değiştirilebilir mi?	90
XI. Millî Egemenlik İlkesi	91
A. Tanımı	91
1. Millet Kavramı	91
2. Egemenlik Kavramı	92
B. Egemenliği Millet Adına Kullanan Organlar	95
C. Egemenliğin Kullanılmasında Sınırlar	97
XII. Eşitlik İlkesi	97
Niteliği	98
Muhatabı	98
Çeşitleri	98
1. Mutlak Eşitlik	98
2. Nispi Eşitlik	99
Pozitif Ayrımcılık	99
XIII. Anayasanın Bağlayıcılığı ve Üstünlüğü	101
XIV. Devletin Resmî Dili, Bayrağı, Millî Marşı, Başkenti	103
XV. Devletin Temel Amaç ve Görevleri	107
XVI. Değiştirilebilecek ve Değiştirelemeyecek İlkeler	108

Bölüm 5

TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER

I. Kavramlar (Hürriyet, Hak, Hürriyet-Hak Ayrımı)	109
II. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınıflandırılması	111
A. Jellinek'in Sınıflandırması	111
1. Negatif Statü Hakları	111
2. Pozitif Statü Hakları	112
3. Aktif Statü Hakları	112
B. 1982 Anayasasının Sınıflandırması	113
1. Kişinin Hakları ve Ödevleri	113
2. Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler	113
3. Siyasî Haklar ve Ödevler	114
III. 1982 Anayasasının Temel Hak ve Hürriyetler Konusundaki Temel Yaklaşımı	115
1. Tabii Hak Anlayışı mı, Pozitivist Anlayış mı?	115
2. İnsan Haklarına Dayalı Devlet-İnsan Haklarına Saygılı Devlet	116
3. İnsan Haklarına Sayfı Toplumun huzuru, milli Dayanışma ve Adelit Anlayışı ile Çerçeveselendirilmiş midir?	117
4. Hak - Ödev İlişkisi	117
5. Hürriyet - Otorite Dengesi	117
IV. Temel Hak ve Hürriyetlerin Søjeleri	118
1. İnsanlar (=Herkes, Kimse)	118
2. Vatandaşlar	119
3. Belli Kategoriler	120
4. Yabancıların Durumu	120
V. Temel Hak ve Hürriyetlerin Kötüye Kullanılmaması	121
VI. Olağan Dönemlerde Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması Sistemi	123
1. Sınırlama Kanunla Yapılmalıdır	124
2. Sınırlama Anayasanın İlgili Maddesinde Belirtilen Sebeplere Dayanmalıdır	124
3. Sınırlama Anayasanın Sözüne ve Ruhuna Uygun Olmalıdır	126

4. Sınırlama Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygun Olmalıdır.....	128
5. Sınırlama Temel Hak ve Hürriyetlerin Özlerine Dokunmamalıdır.....	129
6. Sınırlama Lâik Cumhuriyetin Gereklere Aykırı Olmamalıdır.....	130
7. Ölçülülük İlkesine Uyulmalıdır.....	131
VII. Olağanüstü Hal Rejimlerinde Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması (Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasının Durdurulması).....	133
1. Savaş, Seferberlik, Sıkıyönetim veya Olağanüstü Hallerden Biri Mevcut Olmalıdır.....	135
2. Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklerin İhlâl Edilmemelidir.....	135
3. Ölçülülük İlkesine Uyulmalıdır.....	135
4. Çekirdek Alana Dokunma Yasağı.....	135
VIII. Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasında Sistemler.....	136
1. İzin Usûlü.....	136
2. Bildirim Usûlü.....	136
3. Serbestlik Usûlü.....	136
IX. Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması.....	138
A. İç Koruma.....	138
B. Uluslararası Koruma.....	140
1. Birleşmiş Milletler çerçevesinde İnsan Haklarının Korunması.....	140
2. Avrupa Konseyi Çerçevesinde İnsan Haklarının Korunması: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.....	140
EK-1: ÇEŞİTLİ TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER.....	146
A. Kişinin Hakları ve Ödevleri.....	146
B. Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler.....	154
C. Siyasî Haklar ve Ödevler.....	156
EK-2: TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER ALANINDA İLKLER.....	158

Bölüm 6 SİYASÎ PARTİLER

I. Genel Olarak.....	160
II. Siyasî Partilerin Kurulması ve Parti Üyeliği.....	161
III. Siyasî Partilerin Finansmanı ve Mali Denetim.....	162
IV. Siyasî Partilere İlişkin Yasaklar ve Sınırlamalar.....	163
V. Siyasî Partilerin Kapatılması.....	164
A. Kapatma Sebepleri ve Şartları.....	164
1. Siyasî Partilerin <i>Tüzük ve Programlarının</i> Anayasa, m.68/4'e Aykırı Olması.....	165
2. Siyasî Partilerin <i>Eylemlerinin</i> Anayasa, m.68/4'e Aykırı Olması: Odak Haline Gelme Şartı.....	165
3. Siyasî Partilerin Yabancıardan Yardım Alması.....	166
B. Parti Kapatma Davalarında Usûl.....	166
D. Kapatma Davası Sonucunda Verilebilecek Kararlar.....	166
VI. Siyasî Partilere İhtar.....	168
VII. Partilerin Kapatılmasında AİHM'nin Denetimi.....	232

Bölüm 7 TBMM ÜYELERİNİN SEÇİMİ

I. Milletvekili Seçilme Yeterliliği.....	171
A. Milletvekili Seçilme Yeterliliğinin Şartları.....	172
B. Milletvekili Seçilme Yeterliliği Şartları Konusunda Yüksek Seçim Kurulunun Denetimi.....	175

II. Seçimlerin Başlangıcı.....	176
III. Seçimlerin Geriye Bırakılması (Ertenmesi)	179
IV. Ara Seçimler	179
V. Seçimlerin Genel Yönetim ve Denetimi: Yüksek Seçim Kurulu	180
VI. Seçmen Olabilmenin Şartları (Seçme Yeterliliği).....	181
VII. Seçim İlkeleri	182
VIII. Seçim Çevreleri.....	185
IX. Adaylık	186
A. Bağımsız Adaylık	186
B. Parti Listesinden Adaylık.....	186
Siyasi Partilerin Seçime Katılması	187
X. Seçim Takvimi	187
XI. Seçim Sistemi	188
Genel Olarak Seçim Sistemleri	188
1. Nisfî Temsil Sistemi - d'Hondt Usulü	189
2. Yüzde 10'luk Ulusal Baraj.....	190
3. Temsilde Adalet ve Yönetimde İstikrar İlkeleri.....	190
4. Seçim Kanunlarının Uygulanma Tarihi	191
5. Yürürlükten Kaldırılan Düzenlemeler.....	191
-Mahallî İdare Seçimleri	192

Bölüm 8

TBMM ÜYELERİNİN HUKUKÎ STATÜSÜ

I. Milletvekilliği Sifatının Kazanılması.....	194
II. Milletvekilliğinin Sona Ermesi.....	195
III. Milletvekilliğinin Düşmesi.....	195
A. Düşme Halleri	195
1. İstifa	195
2. Kesin Hüküm Giyme	196
3. Kısıtlama Kararı	196
4. Milletvekilliğiyle Bağdaşmayan Bir Görev veya Hizmeti Sürdürmede İsrar	196
5. Devamsızlık	197
6. Partisinin Temelli Kapatılmasına Beyan ve Eylemleriyle Sebep Olma.....	197
7. Cumhurbaşkanı Seçilme	197
B. Düşme Kararının Yargısal Denetimi	198
IV. Milletin Temsili İlkesi	198
V. Andçime.....	199
VI. Milletvekilliğiyle Bağdaşmayan İşler	199
VII. Yasama Bağışıklığı.....	201
A. Yasama Sorumsuzluğu.....	201
B. Yasama Dokunulmazlığı	204
VIII. Milletvekillerinin Malî Statüsü	211

Bölüm 9

TBMM'NİN İÇ YAPISI VE ÇALIŞMA DÜZENİ

I. İçtüzük.....	212
II. TBMM'nin İç Yapısı	214
1. Başkanlık Divanı	214
2. Siyasî Parti Grupları	217
3. Danışma Kurulu.....	218

4. Komisyonlar	218
III. TBMM'nin Çalışma Düzeni	221
1. Parlâmentonun Sürekliliği İlkesi.....	221
2. Zaman Birimleri.....	303
3. Toplanma, Tatil, Ara Verme ve Olağanüstü Toplantı.....	223
4. Toplantı Yetersayısı.....	224
5. Karar Yetersayısı	225
6. Oylama Usûlleri.....	228
a) İşaretle Oylama	228
b) Açık Oylama	229
c) Gizli Oylama	230
7. Meclis Görüşmeleri	232

Bölüm 10

YASAMA FONKSİYONU, YASAMA YETKİSİ VE YASAMA İŞLEMLERİ

I. Yasama Fonksiyonu	233
A. Maddî Kriter	234
B. Şekli ve Organik Kriter	234
Hangisi Doğru?.....	234
1982 Anayasasına Göre Yasama Fonksiyonunun Tanımı.....	235
II. Yasama Yetkisi	235
A. Yasama Yetkisinin Tanımı ve Kapsamı.....	235
B. Yasama Yetkisinin Özellikleri	236
1. Yasama Yetkisinin Genelliği.....	236
2. Yasama Yetkisinin Asliliği.....	238
3. Yasama Yetkisinin Devredilmezliği.....	240
III. Yasama İşlemleri: Parlâmento Kararı ve Kanun	240
A. Parlâmento Kararları	243
1. Tanımı	244
2. Parlâmento Kararları Çeşitleri	244
3. Parlâmento Kararlarının Kabulü ve Yayımlanması Usûlü.....	246
4. Üç İstisna Dışında Parlâmento Kararları Anayasa Mahkemesinin Tâbi Değildir... 247	
5. Parlâmento Kararlarının Denetlenemeyeceği Kuralının Anayasa Mahkemesi Tarafından Aşılması: “İçtüzük Düzenlemesi Niteliğindeki Diğer Meclis Kararları” İçtihadı.....	248
B. Kanun	250

Bölüm 11

TBMM'NİN GÖREV VE YETKİLERİ

I. Kanun Koymak	252
A. Öneri	252
B. Görüşme	253
C. Kabul	256
D. Yayım	256
E. Kanunların Yürürlüğe Girmesi	259
II. Hükûmeti Denetlemek.....	261
A. Soru	261
B. Genel Görüşme	262
C. Meclis Araştırması	262
D. Meclis Soruşturması.....	264

E. Gensoru	268
III. Bakanlar Kuruluna KHK Çıkarma Yetkisi Vermek (Yetki Kanunu)	270
IV. Bütçe ve Kesin Hesap Kanun Tasarılarını Görüşmek ve Kabul Etmek	270
V. Para Basılmasına Karar Vermek	273
VI. Savaş İlanına Karar Vermek	273
VII. Milletlerarası Andlaşmaların Onaylanmasını Uygun Bulmak	275
A. Onaylanması İçin Kanunla Uygun Bulunması Gereken Andlaşmalar	276
B. Onaylanması İçin Kanunla Uygun Bulunmaları Gerekmeyen Andlaşmalar	278
Ek Sorun 1: Milletlerarası Andlaşmaların Türk Normlar Hiyerarşisindeki Yeri	279
Ek Sorun 2: Milletlerarası Andlaşmaların Anayasaya Uygunluk Denetimi Yapılabilir mi?	282
VIII. Genel ve Özel Af İlanına Karar Vermek	283
IX. TBMM'nin Diğer Görev ve Yetkileri	285

Bölüm 12 YÜRÜTME

I. Yürütme Organı	287
A. Yürütme Organının Diğer Devlet Organlarından Ayrılması	287
B. Yürütme Organının Yapısı	288
C. İdare	288
1. T.C. İdarî Teşkilâtı	289
2. T.C. İdari Teşkilatına Hâkim Olan İlkeler	290
D. 1982 Anayasasının Kurduğu Hükümet Sisteminin Niteliği	291
1. 21 Ekim 2007 Tarihli Halkoylamasıyla Onaylanan Anayasa Değişikliğinden Önce: Saf Parlâmenter Hükûmet Sistemi	297
2. 21 Ekim 2007 Tarihli Halkoylamasıyla Onaylanan Anayasa Değişikliğinden Sonra 1982 Anayasasının Benimsediği Hükûmet Sisteminin Niteliği	299
E. 1982 Anayasasında yürütme Organının Güçlendirilmesi Eğilimi	303
II. Yürütme Fonksiyonu	305
A. Yürütme Fonksiyonunun Tanımı ve Diğer Devlet Fonksiyonlarından Ayrılması	305
B. Yürütme Fonksiyonunun Özellikleri	305
1. Kanuna Dayanma: Yürütme Fonksiyonunun “ <i>Secundum Legem</i> ” Niteliği	305
2. Kanuna Aykırı Olmama: Yürütme Fonksiyonunun “ <i>Intra Legem</i> ” Niteliği	306
C. Yürütme İşlemleri	307
D. Yürütme Fonksiyonunun (Yetkisinin) Alanı	309

Bölüm 13 CUMHURBAŞKANI

I. Cumhurbaşkanı Seçimi	312
21 Ekim 2007 Tarihli Halkoylamasıyla Onaylanan Anayasa Değişikliğinden Önce Cumhurbaşkanı Seçilmesi Usûlü	315
II. Cumhurbaşkanlığı Görevini Sona Erdiren Haller	317
III. Cumhurbaşkanı Vekâlet	318
IV. Cumhurbaşkanının Tarafsızlığı	319
V. Cumhurbaşkanının Görev ve Yetkileri	321
Cumhurbaşkanının Tek Başına Yapacağı İşlemler Sorunu	322
- Cumhurbaşkanı Kararnameleri İmzalamak Zorunda mıdır?	327
Vİ. Cumhurbaşkanının Sorumluluğu ve Sorumsuzluğu	327
A. Cumhurbaşkanının Siyasî Sorumsuzluğu	328
B. Cumhurbaşkanının Cezaî Sorumluluğu	329

1. Cumhurbaşkanının Kişisel Suçlarından Dolayı Cezaî Sorumluluğu	329
2. Cumhurbaşkanının Göreviyle İlgili Suçlarından Dolayı Cezaî Sorumluluğu	330
C. Cumhurbaşkanının Hukukî Sorumluluğu	332
VI. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği	333
VII. Devlet Denetleme Kurulu	334

Bölüm 14

BAKANLAR KURULU (BAŞBAKAN VE BAKANLAR)

I. Bakanlar Kurulu (Hükümet)	335
A. Bakanlar Kurulunun Kuruluşu	336
B. Bakanlar Kurulunun Görevinin Sona Ermesi	338
C. Bakanlar Kurulunun Görev ve Yetkileri	341
D. Bakanlar Kurulunun Sorumluluğu	343
E. Geçici Bakanlar Kurulu	343
II. Başbakan	344
III. Bakanlar	346
A. Bakanların Göreve Atanması	346
B. Bakanların Görevlerinin Sona Ermesi	347
C. Bakanların Görev ve Yetkileri	348
D. Bakanların Sorumlulukları	348
1. Siyasî Sorumluluk	349
2. Cezaî Sorumluluk	349
a) Bakanların Kişisel Suçlarından Dolayı Cezaî Sorumluluğu	350
b) Bakanların Görevleriyle İlgili Suçlarından Dolayı Cezaî Sorumluluğu	350
3. Bakanların Hukukî Sorumluluğu	350
a) Bakanların Kişisel Eylem ve İşlemlerinden Kaynaklanan Hukukî Sorumluluğu	351
b) Bakanların Görevleriyle İlgili İşlemlerinden Dolayı Hukukî Sorumluluğu	351
EK: Millî Güvenlik Kurulu ve Türk Silahlı Kuvvetleri	352

Bölüm 15

YÜRÜTME ORGANININ DÜZENLEYİCİ İŞLEMLERİ

Yürütme Organının Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisinin Niteliği	357
1. Kanuna Dayanma	357
2. Kanuna Aykırı Olmama	359
Yürütme Organının Düzenleme Alanı	359
Yürütme Organının Bir Mahfuz Alanı Var mı?	360
I. Kanun Hükmünde Kararnameler	361
A. Olağan Dönem Kanun Hükmünde Kararnameleri	361
1. Yetki Unsuru	361
2. Konu Unsuru	363
3. Usûl ve Şekil Unsuru	365
4. Denetim Unsuru	366
B. Olağanüstü Hâl veya Sıkıyönetim Kanun Hükmünde Kararnameleri	367
1. Yetki Unsuru	367
2. Konu	368
3. Usûl ve Şekil Unsuru	369
4. Denetim Unsuru	370
5. Diğer Unsurlar	370
II. Tüzükler	372
III. Yönetmelikler	374
IV. Yürütme Organının Diğer Düzenleyici İşlemleri: “Adsız Düzenleyici İşlemler”	376

Bölüm 16 OLAĞANÜSTÜ YÖNETİM USÛLLERİ

I. Olağanüstü Hâl	378
A. Olağanüstü Hâl İlan Kararı	379
B. Olağanüstü Hâl İlanının Sonuçları	381
C. Olağanüstü Hâlin Uygulanması.....	383
D. Olağanüstü Hâlin Sona Ermesi	383
- Fiili Olağanüstü Hâl Kanunları Üzerine Bir Not	384
II. Sıkıyönetim	385
A. Sıkıyönetim İlan Kararı.....	385
B. Sıkıyönetim İlanının Sonuçları.....	387
B. Sıkıyönetimin Uygulanması	387
D. Sıkıyönetim Halinin Sona Ermesi	388
III. Seferberlik ve Savaş Hâlleri.....	388
A. Seferberlik Hâli.....	389
B. Savaş Hâli	390

Bölüm 17 YARGI ORGANI

(Türkiye’de Yargı Kolları ve Yargıya Hâkim Olan Temel İlkeler)

Yargı Yetkisinin Tanımı ve Özellikleri.....	393
I. Türkiye’de Yargı Kolları	395
A. Anayasa Yargısı.....	396
B. Adli Yargı	396
1. İlk Derece Mahkemeleri	396
2. Üst Derece Mahkemesi: Yargıtay.....	397
C. İdarî Yargı.....	397
1. İlk Derece Mahkemeleri	398
2. Üst Derece Mahkemeleri	398
D. Askerî Ceza Yargısı	399
1. İlk Derece Mahkemeleri	400
2. Üst Derece Mahkemesi: Askerî Yargıtay	400
E. Askerî İdarî Yargı: Askerî Yüksek İdare Mahkemesi	401
F. Uyuşmazlık Yargısı: Uyuşmazlık Mahkemesi	401
- Sayıştay Üzerine Bir Not.....	403
II. Yargı Organına Hâkim Olan Temel İlkeler	405
A. Hakimlerin Bağımsızlığı İlkesi	405
B. Hâkimlik Teminatı	408
C. Hâkimlerin Özlük İşleri: Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu.....	410

Bölüm 18 ANAYASA YARGISI

I. Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu (Üyeler).....	415
II. Anayasa Mahkemesinin Görev ve Yetkileri.....	417
III. Anayasa Mahkemesinin Denetimine Tâbi Normlar	419
IV. Anayasa Mahkemesinin Denetimine Tâbi Olmayan Normlar ve İşlemler	420
V. Denetiminin Ölçüsü: Anayasa.....	421
VI. Anayasa Mahkemesinin Denetiminin Kapsamı	423
A. Şekil Bakımından Denetim	423
B. Esas Bakımından Denetim	424
VII. Anayasaya Uygunluk Denetimi Şekilleri (Denetim Yolları)	425
A. Soyut Norm Denetimi (İptal Davası)	425

1. Dava Açma Yetkisi	425
2. Dava Açma Süresi	426
B. Somut Norm Denetimi (İtiraz Yolu)	427
1. Konusu	427
2. Şartları	427
3. İşleyiş Usûlü	429
VIII. Anayasa Mahkemesi Kararları	430
1. Karar Çeşitleri	430
2. Kararların Gerekçeli Olması Zorunluluğu	432
3. Kararların Kesinliği ve Bağlayıcılığı	432
4. Kararların Etkisi	433
5. Kararların Yürürlüğe Girmesi	433
6. İptal Kararının Geriye Yürümezliği	434
IX. Anayasa Mahkemesinin Çalışma ve Yargılama usûlü	435
X. Ek Sorunlar	436
A. Anayasa Mahkemesi “Yokluk” Kararı verebilir mi?	436
B. Anayasa Mahkemesi “Yorumlu Ret Kararı” verebilir mi?	437
C. Anayasa Yargısında “İhmal” Sorunu veya Anayasa Hükümleri Doğrudan Uygulanabilir mi?	439
D. Anayasa Mahkemesi Yürürlüğü Durdurma Kararı Verebilir mi?	439
E. Kanun Koyucu Gibi Hareketle Yeni Bir Uygulamaya Yol Açacak Biçimde Hüküm Tesisi	441
F. Yargılamının Yenilenmesi	443

Bölüm 19

ANAYASANIN DEĞİŞTİRİLMESİ

Anayasayı Değiştirme İktidarı Yeni Bir Anayasa Yapabilir mi?	444
I. Teklif	445
II. Görüşme	448
A. Birinci Görüşme	449
B. İkinci Görüşme	451
III. Karar	452
IV. Onay	454
- Anayasa Değişikliği Sürecinde Cumhurbaşkanının Yetkileri	459
1. Onaylama Yetkisi	459
2. Geri Gönderme Yetkisi	459
3. Halkoymasına Sunmak Yetkisi	460
V. Anayasa Değişikliği Kanunlarının Cumhurbaşkanı Tarafından Halkoymasına Sunulması	460
VI. Halkoynamasıyla Kabul Edilen Anayasa Değişikliği Kanunlarıyla İlgili Bazı Sorunlar	464
1. Halkoynamasıyla Kabul Edilen Anayasa Değişikliği Kanunları Ne Zaman ve Nasıl Yürürlüğe Girer?	464
2. TBMM, Değişikliği Halkoymasına Sunulan Anayasa Maddesini Halkoymasından Önce Değiştirebilir mi?	465
3. TBMM, Halkoymasına Sunulan Anayasa Değişikliği Kanunlarında, Halkoymasından Önce Değişiklik Yapabilir mi?	466
VII. Anayasa Değişikliklerinin Yargısal Denetimi Sorunu	468
- Halkoymasına Sunulmak Üzere Resmî Gazetede Yayımlanan Bir Anayasa Değişikliği Kanununa Karşı Anayasa Mahkemesinde İptal Davası Açılabilir mi?	470
Hafızaya Yardım	473
Bibliyografya	476
Dizin	485